

pensum for politter, kan man med stort udbytte læse også de mere traditionelt behandlede dele af pristeorien i *Economic Analysis*.

Teorien om husholdningernes adfærd dækkes i to kapitler, som både anvender grænsenyttbetragtninger og indifferenskurveteknikken. Fremstillingen går her videre end hos Schneider, idet ikke bare spørgsmålet om den optimale fordeling af en given forbrugssum, men også valget mellem fritid og indkomst, mellem forbrug og opsparring behandles i sammenhæng. Fremstillingen afrundes med et kapitel om velfærdsteori, som dækker et meget bredt område af problemstillingen uden derfor at virke vanskeligere end de forudgående kapitler.

Første bind afsluttes af to kapitler om investeringskalkuler og kapitalteori. Mens selve investeringskalkulerne henvises til et matematisk appendix, lægges hovedvægten i teksten på sammenligninger af forskellige former for maksimering som kriterier for investeringsbeslutninger. Kapitalteorien består i det væsentlige i en gennemgang af det klassiske vineksempel.

Volume II: Macroeconomics indeholder på sine 280 sider en passende stofmængde til en etsemesters gennemgang. Stofvalget og udformningen er langt mere traditionel end i første bind.

Hovedvægten ligger på gennemgangen af en række simple multiplikator- og akceleratormodeller, som stort set dækker et område svarende til politternes 1. dels pensum. Behandlingen af udenrigshandelens indkomstvirkninger går dog noget videre, idet den bygges op omkring en simpel model for to lande, som derefter anvendes til at belyse en række problemstillinger.

Det fremhæves adskillige gange, at multiplikatormodellerne næppe kan anvendes i praksis, fordi adfærdsrelationerne ikke kan antages at være stabile. I denne forbindelse savner man en blot antydningssvis fremstilling af, at dette kan opnås ved at inddrage flere forklarende variable. Det må endvidere påtales, at investeringerne uden noget forbehold gøres til en funktion af renten.

Ud over disse modeller gives der eksempler på andre typer af konjunkturmodeller og konjunkturbevægelsens forskellige faser analyseres. Elementerne i Harrods vækstmodel skitseres, men formålet er her ikke at vise et eksempel på en moderne ligevægtsvækstmodel, men at illustrere samspillet mellem vækst og konjunktur.

De her fremhævede forhold kan måske forklares ud fra en sætning i forordet, hvor Boulding fremhæver, at makroteorien »has not shown any great advances in theoretical construction in the last ten years...«

De bedste kapitler i *Macroeconomics*, specielt når de ses på baggrund af det eksisterende 1. dels pensum, er dem, der behandler monetære forhold og rentedannelsen. Først tages der udgangspunkt i kvantitetsligningen; de heraf udledte betragtninger anvendes derefter til belysning af inflation og hoarding, og en model til bestemmelse af pengemængdens fordeling mellem forskellige persongrupper opstilles. Efter en gennemgang af pengeinstitutternes adfærd og centralbankens rolle forklares rentedannelsen med udgangspunkt i den i første bind opstillede teori for prisdannelsen på obligationsmarkedet. Argumentationen når ud over de rent statiske betragtninger, man undgår helt Keynes' spekulationsmotiv som forklaring på renten, og der etableres en sammenhæng fra den realøkonomiske udvikling udtrykt gennem udviklingen i profitraten via udbudet af fordringer til renten. Samspillet mellem realrenten og pengerenten i en situation, hvor pengeudbudet er elastisk, illustreres gennem Wicksells kumulative proces.

*Ellen Andersen**

* Lektor ved Københavns Universitet.

Juul Bjerke: Langtidslinjer i Norsk økonomi 1865 - 1960. Utg. av Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1966. 152 sider.

Når man ved, hvor lidet statistisk materiale, der foreligger, hvis man bare går et halvt hundrede år tilbage i tiden, er det imponerende at se hvad man i den fore-

pensum for politter, kan man med stort udbytte læse også de mere traditionelt behandlede dele af pristeorien i *Economic Analysis*.

Teorien om husholdningernes adfærd dækkes i to kapitler, som både anvender grænsenyttbetragtninger og indifferenskurveteknikken. Fremstillingen går her videre end hos Schneider, idet ikke bare spørgsmålet om den optimale fordeling af en given forbrugssum, men også valget mellem fritid og indkomst, mellem forbrug og opsparing behandles i sammenhæng. Fremstillingen afrundes med et kapitel om velfærdsteori, som dækker et meget bredt område af problemstillingen uden derfor at virke vanskeligere end de forudgående kapitler.

Første bind afsluttes af to kapitler om investeringskalkuler og kapitalteori. Mens selve investeringskalkulerne henvises til et matematisk appendix, lægges hovedvægten i teksten på sammenligninger af forskellige former for maksimering som kriterier for investeringsbeslutninger. Kapitalteorien består i det væsentlige i en gennemgang af det klassiske vineksempel.

Volume II: Macroeconomics indeholder på sine 280 sider en passende stofmængde til en etsemesters gennemgang. Stofvalget og udformningen er langt mere traditionel end i første bind.

Hovedvægten ligger på gennemgangen af en række simple multiplikator- og akceleratormodeller, som stort set dækker et område svarende til politternes 1. dels pensum. Behandlingen af udenrigshandelens indkomstvirkninger går dog noget videre, idet den bygges op omkring en simpel model for to lande, som derefter anvendes til at belyse en række problemstillinger.

Det fremhæves adskillige gange, at multiplikatormodellerne næppe kan anvendes i praksis, fordi adfærdsrelationerne ikke kan antages at være stabile. I denne forbindelse savner man en blot antydningssvis fremstilling af, at dette kan opnås ved at inddrage flere forklarende variable. Det må endvidere påtales, at investeringerne uden noget forbehold gøres til en funktion af renten.

Ud over disse modeller gives der eksempler på andre typer af konjunkturmodeller og konjunkturbevægelsens forskellige faser analyseres. Elementerne i Harrods vækstmodel skitseres, men formålet er her ikke at vise et eksempel på en moderne ligevægtsvækstmodel, men at illustrere samspillet mellem vækst og konjunktur.

De her fremhævede forhold kan måske forklares ud fra en sætning i forordet, hvor Boulding fremhæver, at makroteorien »has not shown any great advances in theoretical construction in the last ten years...«

De bedste kapitler i *Macroeconomics*, specielt når de ses på baggrund af det eksisterende 1. dels pensum, er dem, der behandler monetære forhold og rentedannelsen. Først tages der udgangspunkt i kvantitetsligningen; de heraf udledte betragtninger anvendes derefter til belysning af inflation og hoarding, og en model til bestemmelse af pengemængdens fordeling mellem forskellige persongrupper opstilles. Efter en gennemgang af pengeinstitutternes adfærd og centralbankens rolle forklares rentedannelsen med udgangspunkt i den i første bind opstillede teori for prisdannelsen på obligationsmarkedet. Argumentationen når ud over de rent statiske betragtninger, man undgår helt Keynes' spekulationsmotiv som forklaring på renten, og der etableres en sammenhæng fra den realøkonomiske udvikling udtrykt gennem udviklingen i profitraten via udbudet af fordringer til renten. Samspillet mellem realrenten og pengerenten i en situation, hvor pengeudbudet er elastisk, illustreres gennem Wicksells kumulative proces.

*Ellen Andersen**

* Lektor ved Københavns Universitet.

Juul Bjerke: Langtidslinjer i Norsk økonomi 1865 - 1960. Utg. av Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1966. 152 sider.

Når man ved, hvor lidet statistisk materiale, der foreligger, hvis man bare går et halvt hundrede år tilbage i tiden, er det imponerende at se hvad man i den fore-

liggende redegørelse fra Sentralbyråets side har kunnet fremskaffe af materiale i form af nationalregnskabstal fra perioden 1865-1900.

Med mit kendskab til, hvad vi her i landet foreløbig har kunnet skaffe til veje, er det interessant at se, at man i Norge har kunnet give en fordeling af det private konsum på visse varegrupper for hele perioden, ligesom man har kunnet meddele nationalproduktet fordelt på nogle få hovederhverv, idet tallene for årene fra 1910 dog er af en skønmæssig karakter. Det er også interessant at se, hvorledes der er foretaget beregninger vedrørende den faste realkapital for hele perioden, og disse tal er fordelt på visse hovedgrupper. Man kan bl.a. heraf se, hvorledes maskin-kapitalen m.v. vokser stærkt i betydning i den omhandlede periode.

Bogens disposition er god. Der findes et indledende afsnit, som bl.a. ridser problemstillingen op. Her understreges det, at det er den realøkonomiske udvikling, som først og fremmest interesserer; men man har dog også i kapitel VIII behandlet de afledede prisindeks. Kapitel II belyser befolkningsudviklingen og kapitel III væksten i kapitaludstyret. Derefter gives i Kapitel IV en belysning af produktionsudviklingen, og herunder omtales bl.a. sammenhængen mellem væksten i produktionen og væksten i produktionsfaktorerne – noget jeg skal komme tilbage til. I kapitel V belyses indgående de økonomiske forbindelser med udlandet, og bytteforholdet overfor udlandet gøres der nærmere rede for. Kapitel VI behandler investering og opsparing samt konsumet. Endelig belyses i kapitel VII de offentlige indtægter og udgifter, og som nævnt i kap. VIII prisudviklingen. Til de nævnte kapitler knytter der sig et omfattende tabelmateriale på ca. 60 sider.

Ved at der både foreligger oplysninger om arbejdsstyrken og realkapitalen foruden om nationalproduktet, er det muligt ved hjælp af en Cobb-Douglasfunktion at give en talmæssig belysning af, hvor meget af væksten i nationalproduktet (i faste priser), som skyldes øget realkapital, øget arbejds-

indsats og en restpost (teknik). Ser man f.eks. på den gennemsnitlige årlige vækst i bruttonationalproduktet i perioden 1865-1874 til 1947-1956, så androg denne 2,4 % med følgende fordeling:

0,44 som følge af øget realkapital

0,68 som følge af øget arbejdsindsats

1,28 som følge af teknik

Som man ser, er der en stor rest – en rest, man som bekendt ikke er altfor glad for, fordi den dækker over så mange ting. Herom siges der følgende:

»Det teknikk- eller organisationsbegrepet som er relevant, er antakelig et sterkt sammensatt begrep og dermed vanskelig å måle. Forbedring i teknikk kan dels skyldes økt teknisk og økonomisk kunnskap som gjør det mulig å organisere produksjonen mer rasjonelt eller å ta i bruk helt nye og økonomisk sett mer effektive produksjonsmetoder. Men det kan også skyldes slike ting som større faglig dyktighet hos arbeidere og bedriftsledere og anvendelse av økonomisk sett mer effektive kapitalobjekter. Med den definisjon av realkapital som er nyttet i undersøkelsen, kan særlig det siste moment tenkes å få stor betydning. Realkapitalvolumet gir et mål for den mengde reelle produksjonsressurser som er inkorporert i kapitalutstyret, men ikke for kapitalutstyrets produksjonskapasitet. Hvis det etter hvert blir mulig å framstille kapitalobjekter med større produksjonskapasitet, uten at det koster tilsvarende mer å produsere dem, vil dette etter vår definisjon bety forbedring i teknikk.«

En anden ting, som fremgår af bogen, og som adskillige har hæftet sig ved, er den betydelige investerings- og opsparingsrate, som er karakteristisk for norsk økonomi i årene efter krigen. Dette fremgår af et par overskuelige tabeller siderne 70-71.

Jeg skal sluttelig nævne, at Juul Bjerke ikke er blind for, at beregninger over så lange perioder af tal i faste priser kan være problematiske. Det betones, at hvis de relative priser som helhed bevæger sig i samme retning, vil mængdetallene udtrykt i et bestemt års priser, blive mere og mere urealistiske, jo længere man kommer bort fra

basisåret. Hvis priserne derimod svinger om et bestemt niveau – hvad de jo ikke har gjort – vil der ikke blive disse tendenser til systematiske fejl. En anden ting, som også gør sammenligninger over længere perioder problematiske, står i forbindelse med de ændringer, der sker i produktions- og behovsstrukturen.

En ting, som jeg savner i bogen, er et appendix, hvor der gøres nærmere rede for beregningsgrundlaget. Det er altid værdifuldt for den, der vil benytte materialet, at et sådant beregningsgrundlag foreligger.

*Kjeld Bjerke**

* Afdelingschef i Danmarks Statistik.

Ursula K. Hicks: Development Finance. Planning and Control. Clarendon Press, Oxford 1965. 187 sider. Pris 28 sh.

Flere og flere økonomer fra Europa og Amerika kommer til udviklingslandene som økonomiske rådgivere *at large*. Vi må da også vente en voksende strøm af publikationer hvori de hjemvendte giver et destillat af deres erfaringer fra dette arbejde.

Mrs. Hicks' bog er et fint bidrag til denne genre. Forfatteren må siges at være ganske særligt kvalificeret, thi over et ret kort spænd af år har hun i et halvt dusin meget forskellige udviklingslande fungeret som rådgiver på højeste plan angående offentlige finanser i almindelighed og skatte-spørgsmål i særdeleshed. Den foreliggende bog er et forsøg på at generalisere og systematisere ud fra en omfattende fond af erfaringer og indtryk.

Optakten er måske lidt mat. De tre første kapitler drøfter i stor almindelighed spørgsmålene om bestemmelsen af de offentlige udgifters samlede omfang og sammensætning, og om hovedkilderne til offentlige indkomster: udenlandske lån og gaver, indenlandsk låntagning, og skatter. Der er en interessant og ret udførlig omtale af de problemer der skal løses når en centralbank skal oprettes i et udviklingsland, men iøvrigt giver disse kapitler ikke stort mere end

en velordnet katalog over hovedproblemer og synspunkter.

Men derefter følger bogens to centrale og højinteressante kapitler om beskatningen. Vi kommer gennem hele registret af skatter, med en grundig diskussion af hver skattearts problemer som de stiller sig specielt i et udviklingsland.

Det er nærliggende at sammenligne Mrs. Hicks' konklusioner med de råd og anbefalinger som er kommet fra en anden og lige så berejst økonom, nemlig Nicholas Kaldor. Også han har været skatterådgiver i en række lande fordelt på flere kontinenter, og han har haft lejlighed til at reformere både Indiens og Ceylons skattesystemer. (De vigtigste af Kaldor's bidrag findes samlet i bind 3 af hans *Essays* som blev anmeldt i dette tidsskrift, nr. 3-4, 1966, og i Bird & Oldman (eds.): *Readings on Taxation in Developing Countries*, Baltimore 1964).

Det kan vist siges at de to er enige om at det typiske udviklingsland bør føre hvad man måske kunne kalde en »dualistisk« skattepolitik, hvormed menes en skattepolitik der indretter visse skatter udtrykkeligt med den moderne, teknisk og kommersielt højt udviklede sektor for øje, medens helt andre slags skatter udformes med henblik på den primitive småbedrift på land og i by.

Sondringen er især af betydning for de personlige skatter. Kaldor's indiske skatte-reform var baseret på den stærkt pointerede forudsætning at ingen skat er for moderne eller teknisk vanskelig for et udviklingsland. Reformen (som ganske vist blev fulgt af en modreform få år efter) omfattede både en direkte forbrugsskat (*expenditure tax*), kapitalvindingsskat, gaveskat og formueskat m.m. – alt dette tænkt som et integreret system hvor den ene skat støtter og kontrollerer administrationen af den anden. Mrs. Hicks ser lidt mindre optimistisk på mulighederne for sådanne moderne skatter; hun tager nærmest afstand fra den direkte forbrugsskat, og hun er skeptisk med hensyn til den personlige formueskat som Kaldor lægger stor vægt på. Mærkeligt nok hen-